Porabje

TEDNIK SLOVENCEV
NA MADŽARSKEM

MONOŠTER, 22. OKTOBRA 2026

LETO 36, ŠT. 42

Na plesnoj delavnici ...

Partneri v projekti Gučimo želejo gordržati domanjo ...

/ STRAN 3

Pri maratonu ni bližnjic in popustov

Slovenski generalni konzulat v Monoštru je 14. oktobra gostil slovenskega maratonca...

/ STRAN 4

Zidine pripovejdajo

V našom šetanji od inda v gnešnji čas smo že večkrat leko vidli, ...

/ STRAN 9

KO ZORIJO JABOLKA, TETA JESEN GOVORI SLOVENSKO

Na Gornjem Seniku je bilo pisano, jesensko in predvsem – živahno! Med jabolki, ustvarjalnimi delavnicami, pesmijo in plesom se je zbralo 82 otrok, ki jih povezuje slovenski jezik. Večina je prišla iz porabskih vrteev, nekaj tudi iz vrtca iz Murske Sobote.

/ STRAN 2

KO ZORIJO JABOLKA, TETA JESEN GOVORI SLOVENSKO

Na Gornjem Seniku je bilo pisano, jesensko in predvsem – živahno! Med jabolki, ustvarjalnimi delavnicami, pesmijo in plesom se je zbralo 82 otrok, ki jih povezuje slovenski jezik. Večina je prišla iz porabskih vrtcev, nekaj tudi iz vrtca iz Murske Sobote. Čeprav ne govorijo vsi enako dobro slovensko, so hitro našli skupni jezik – igro.

VIDA TOŠ

Srečanje Ko zorijo jabolka je letos potekalo že četrtič, njegov namen pa je veliko več kot samo prijetno druženje. Otrokom namreč pomaga, da slovenščino spoznavajo tudi zunaj vrtčevskih igralnic.

Jesen je prišla med otroke

Slovenska vzorčna kmetija na Gornjem Seniku je za en dan postala prostor otroškega vrveža. Na srečanje so prišli otroci iz dvojezičnih vrtcev v Števanovcih, Sakalovcih in na Gornjem Seniku, iz slovenske skupine vrtca v Monoštru ter iz enote Gozdiček Vrtca Murska Sobota. Skupaj 82 malih raziskovalcev, ki so jesenski čas spoznavali skozi različne dejavnosti.

Letošnja tema vrtčevskega srečanja Ko zorijo jabolka je bila jesen. Otroci so ustvarjali na rokodelskih delavnicah, spoznavali nove stvari, si izdelali knjižico in se učili pesmi. Posebno presenečenje je bila teta Jesen, ki jih je pozdravila v pisanih jesenskih barvah in se jim pridružila pri dogajanju. Vsako leto srečanje prinese tudi kaj novega. Otroci so se v preteklih letih že zabavali ob gledaliških predstavah, letos pa je bilo več prostora za pesem in ples. Ob vsem tem so lahko raziskovali tudi okolje kmetije, kjer je mogoče slovenščino slišati in uporabljati nekoliko drugače kot v vrtčevski igralnici.

Besede, ki rastejo skupaj s prijateljstvi

Svetovalka za narodnostno šolstvo Valentina Novak je ena tistih, ki skrbijo, da ima srečanje tudi pomembno jezikovno in vzgojno vsebino. Zveza Slovencev na Madžarskem je bila pobudnica prvega dogodka in je od takrat glavna organizatorka srečanja, pri pripravi programa pa sodelujejo tudi vzgojiteljice in njihove asistentke. Te si razdelijo delo, pripravijo

Teta jesen je otroke pozdravila v pisanih jesenskih barvah in se jim pridružila pri dogajanju.

delavnice in poskrbijo, da se otroci ob igri naučijo tudi česa novega.

Novakova je ob tem poudarila, da srečanje Ko zorijo jabolka ni samo srečanje v času jesenskega obiranja sadja. "Zorijo jabolka, zorijo pa tudi prijateljstva in besede, pa neke vrste občutek pripadnosti," je povedala.

In prav to je bistvo srečanja. Otroci se ob ustvarjanju in gibanju ne učijo jezika tako, kot bi se ga pri pouku iz učbenika. Slišijo ga v pogovoru, ga poskušajo uporabiti, se odzivajo na druge otroke in ugotavljajo, da se lahko sporazumejo tudi takrat, ko ne poznajo vseh besed. Osrednji cilj je po besedah Novakove ustvariti spodbudno in naravno dvojezično okolje, v katerem otroci slovenščino spoznavajo skozi igro, ustvarjanje in druženje. Pomembno je tudi, da se srečajo otroci iz različnih vrtcev, njihove vzgojiteljice pa si izmenjajo izkušnje in ideje. Slovenska vzorčna kmetija je za to še posebno primerna. Ni le prizorišče prireditve, ampak prostor srečevanja, kjer otroci slovenski jezik doživljajo v domačem porabskem okolju, med naravo in skupnimi dejavnostmi.

Najboljši učitelj je vrstnik

Predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovacs je spomnila, da je bilo prvo srečanje namenjeno samo otrokom iz porabskih vrtcev. Že drugo leto so povabili še otroke iz Murske Sobote in tako začeli graditi čezmejno druženje, ki se nadaljuje tudi zunaj Gornjega Senika. Poleti se namreč srečanje obrne v drugo smer: soboški vrtec povabi porabske otroke na poletni tabor k njim. Otroci se tako ne srečujejo le enkrat letno, ampak postopoma spoznavajo tudi okolje vrstnikov.

Za porabske otroke je stik z otroki iz Slovenije še posebno dragocen. V vsakdanjem okolju nimajo toliko priložnosti za druženje z vrstniki, ki slovenščino govorijo kot materni jezik. Prav zato je pomembno, da jo lahko uporabljajo tudi zunaj vrtca. "Otrok je otroku najbližje," je poudarila Kovacseva.

Ko se otroci igrajo, jih namreč ne skrbi preveč, ali so izbrali pravo besedo ali pravilno sestavili stavek. Želijo se igrati, ustvarjati in biti del skupine. Če se ne razumejo takoj, poskusijo drugače.

Slovenščina tudi zunaj vrtčevskih vrat

Za ohranjanje slovenskega jezika v Porabju so pomembni pouk, vzgojiteljice in družine, pa tudi priložnosti, v katerih otroci slovenščino povežejo s prijetnimi izkušnjami. Ko je jezik del igre, pesmi, prijateljstva in skupnega doživetja, ni samo nekaj, kar se je treba

Malčki so ustvarjali na rokodelski delavnici.

naučiti, ampak nekaj, kar lahko pomaga navezati stik z drugimi. Prav to želijo organizatorji doseči s srečanjem Ko zorijo jabolka. Vsako leto pripravijo drugačen program, vendar ostaja cilj enak: otrokom približati slovenščino na sproščen način ter povezati vrtce, vzgojiteljice in družine.

Na Gornjem Seniku je tako v enem jesenskem dnevu nastalo veliko več kot nekaj izdelkov z delavnic ali lastnoročno narejena knjižica, saj je prav vsak otrok naredil svojo. Nastalo je še nekaj. Otroci so dobili priložnost, da so se spoznali, skupaj igrali in slišali slovenščino v različnih glasovih. Morda se ne bodo spomnili vsake nove besede, zagotovo pa jim lahko ostane občutek, da je bilo lepo biti skupaj.

In tako kot jeseni počasi zorijo jabolka, lahko ob takšnih srečanjih počasi rastejo tudi prijateljstva, jezikovno znanje in povezanost med otroki iz Porabja in Slovenije.

NA PLESNOJ DELAVNICI JE NIŠKE NEJ PETROŽO ODAVO

Partneri v projekti Gučimo želejo gordržati domanjo rejč pa kulturno erbo v Porabji in Prekmurji. Vse tau pa škéjo približati mladim generacijam tö, zmejs pa napraviti popularne turistične produkte. 9. oktaubra je Slovenska zveza v Sakalauvci držala interaktivno plesno delavnico, na šteroj so navzauči leko spoznali porabske plese pa ljudske gvante naši starcov.

-DM-

Prekmurskiva goslara Boris Velner in Borut Kianec sta že koražno igrala na svoje škéri, gda se je tistoga zadvečerka lüstvo začnilo zbérati v sakalauvskom kulturnom domi. Prišli so iz domanje vési, depa od indrik tö, med njimi dosta mlajšov. Navzauče je pozdravila projektna menedžerka pri Slovenskoj zvezi Lilla Bugán, štera je povödala, ka porabska kulturna erba

Člani sakalauvske folklorne skupine Zveze Slovencev so zaplesali osem porabski ljudski plesov. Pri »skalaj« oprvim podje skačejo prejk križa iz palic, te pa se jim pridrüžijo eške dekle.

živé v našoj rejči, pesmaj, muziki, plesaj in pripovejstaj. »Gnes smo se zatok odlaučili za ljudski ples, ka je en važen tau naše erbe. Želejmo ga nutpokazati tistim lidam, šteri gorpoiškejo našo krajino. Na gnešnjoj delavnici pa vsakšoma raztomačimo plesne stopaje – v našom geziki,« nam je povödala sodelavka Zveze Slovencev na Madžarskem. Tisti večer so program z imenom »Gučimo in plešemo po naše« držali v okviri Dnevov europske kulturne erbe, na srečanje pa je iz Ljubljane prišla koordinatorka pri Zavodi za varstvo kulturne erbe Nataša Gorenc tö.

Folkloristi nutpokazali domanje plese

Na začetki glavnoga tala programa so člani sakalauvske folklorne skupine Zveze Slovencev zaplesali osem porabski ljudski plesov. Zmejs je njina mentorica iz Prekmurja Dragica Kolarič raztomačila, zakoj so té plesi posabni ali pa vrnau takši kak v drügi krajinaj. »Najbližanji so jim goričkí plesi, vej so je pa nosili od vési do vési. Porabski plesci zvün naug nücajo cejlo svojo tejlo tö, šteroga trausijo. Gvüšno pa majo vplive od sausadni narodov ranč tak, na priliko od vzhodni Austrijcov, Rovatov pa Madžarov,« je povödala koreografinja.

Zvödali smo, ka se naš eričen ples »rejzka« indrik tö pleše, gde ga zovéjo »špancirpolka«. Vrnau tak smo gizdavi na »rozinko«, pri

Etnologinja Jelka Pšajd je nutpokazala bejli tipuš panonske noše tö, šteri je fundament kostüma gorenjesenčarski folkloristov. Lače pa srajca so šurše, napravlene so z léna.

šteroj plesci nakli pomikajo pravo nogau, v Prekmurji pa go plešejo kak »točak polko«. »Porabski sotiš« je od svoje prekmurske žlate ovaški v tom, ka plesci cejli čas vdardjajo z rokami. Novejši ples »Marko skače« pa prej na slovenskoj strani grajnce plešejo v skupini, v Porabji pa v paraj. Ranč tak so novejše »skale«, pri šteraj podje skačejo prejk dvej palic, šterivi ležita nakli v križi. Zvün toga so nam sakalauvski folkloristi in Dragica Kolarič nutpokazali eške plese »štajeriš«, »porabski čardaš« in »azaszép«.

Kak so se nosili pred stau pa dvejstau lejtami

Navzauči so že premišlavali, šteri ples aj vösprobajo, donk pa so prva eške leko vidli pa čüli trnok zanimivo predstavitev porabski svetešnji ljudski gvantov ali – kak se pravi – noš. »Kostüm sakalauvski plescov so napravili po gvanti, šteroga so v Porabji, Prekmurji pa na Štajerskom nosili od 1880-i do 1920-i lejt,« je začnila pripovejdati etnologinja iz Murske Sobote Jelka Pšajd. »Vrnji tau ženskoga gvanta je biu napravleni djenau na mero, kikle pa so bilé duge in šurke. Ženske so nosile najmenje edno ali več spaudnji kikeu, zavolo šteri so v kučeti šurše vövidle. Tau je te biu lepotni ideal. Nad kiklami so mujs mogle nositi šecli, na glavej pa vacalejg. V istini so tau že bole varašanski gvanti, štere so dostakrat iz Merike dobili.«

O moškom kostümi sakalauvske folklore je Jelka Pšajd povödala, ka so tistoga réda na svetkaj nosili krojene lače pa zvekšoga bejle srajce. »Mujs so mogli na sebi meti prslejk ali rejkli, depa klabük tö. Tak ženske kak moški pa so s sebov nosili šnajcek, za toga volo tö, ka bi si leko pobrisali čelo.«

Pomurska etnologinja je nutpokazala eške gvant gorenjesenčarski folkloristov ranč tak. »Tau je bejli tipuš panonske noše, šteroga so nosili v prvoj polovici 19. stoletja. Gvant je napravleni iz léna, ka je domanji material. Moške srajce pa lače so šurše kak pri sakaluvskom kostümi,« je cujdala Jelka Pšajd.

Vsi zamaj so se sükali na srteli

Gda se je začno najbole veseli tau delavnice, sta goslara Boris pa Borut koražno vlekla, navzauči pa so flajsno sprobavali stopaje porabski ljudski plesov. Vrteli so se mladi pa mladi po düši, veseldje je trnok veuko bilau. Gnauk so se sükali v paraj, pá drgauč so »rozinko« plesali v šurkom kraugi.

»Mislim, ka bi se mogo vsakši navčiti plesati,« nam je v ednoj pauzi povödala članica sakalauvske folklore Noémi Illés. »Veukoga znamenja je, ka gordržimo naše ljudske plese. Če povejmo držimo edno slovensko veselico, bi mogo vsakši znati zaplesati sotiš, šamarjanko ali drüge porabske plese,« je bila gvüšna mlada folkloristka, štera je vesela, ka je njena skupina na delavnici leko pokazala svojo znanje.

»Ljudski ples eške živé med nami,« je zadovolno kaulipoglednila Dragica Kolarič. »Če se ljudski plesi pozabijo, skupine tö nedo mogle več delati. Zatok je dobro, če drügi lidgé ranč tak pridejo na takše delavnice pa

V drügom tali programa so vsi navzauči zaplesali, na kejpi na priliko »rozinko« v kraugi. Tak je delavnica rejsan interaktivna gratala.

jim leko pokažemo: mi mo tadale delali. Aj se lübiteli ljudskoga plesa malo radüjejo in se navčijo plesati. Mislim, ka se eške dosta lüstva briga za té plese.«

PRI MARATONU NI BLIŽNJIC IN POPUSTOV

Slovenski generalni konzulat v Monoštru je 14. oktobra gostil slovenskega maratonca Alfonza Cugmasa, ki je zbranim predstavil svojih osem največjih tekaških maratonov na svetu ter z njimi povezane izkušnje in zanimivosti.

NVN

Slovenski maratonec Alfonz Cugmas med predavanjem na slovenskem generalnem konzulatu v Monoštru.

Srečanje je bilo priložnost za spoznavanje sveta maratonskega teka, ki zahteva veliko vztrajnosti, discipline in predanosti.

Pred začetkom osrednje predstavitve je vtise s sodelovanja na maratonu v Budimpešti predstavil tudi Pavel Toplak, soprog generalne konzulke. Ob tem je poudaril, da je svet tekačev nekaj posebnega, kar lahko zares razumejo le tisti, ki so ga osebno izkusili. Rekreativni tek je v zadnjih desetletjih postal vse bolj priljubljen, k čemur prispevata tudi skrb za zdravje in družabna plat tekaških prireditev.

Kot je še poudaril Toplak, so za prve tekaške korake potrebni le majhni začetni vložki, predvsem osnovna oprema in poznavanje primernega programa vadbe. Pomembno pa je, da se teka lotimo resno in postopno, saj pomeni spremembo vsakodnevnih navad ter začetek poti, na kateri lahko rekreativni tekač sčasoma postane vztrajnostni tekač in tudi maratonec.

Alfonz Cugmas, 68-letni upokojenec, je svojo tekaško zgodbo začel s predstavitvijo športne poti. V mlajših letih je treniral nogomet, pozneje pa ga je pritegnil tek. Najprej se je preizkušal na krajših razdaljah, leta 2006 je v Ljubljani pretekel prvi polmaraton, štiri leta pozneje pa se je udeležil prvega maratona v Berlinu.

Prepričan je, da tek pozitivno vpliva tako na telo kot na dušo. »Pri teku uživamo, smo samozavestni in veseli,« pravi Cugmas. Ob tem je opozoril tudi na izjemne tekaške sposobnosti nekaterih ljudstev, med njimi plemena Hadza v Tanzaniji in staroselskih skupnosti v Mehiki, pri katerih je tek pomemben del vsakdanjega življenja.

V nadaljevanju je predstavil organizacijo Abbott World Marathon Majors, ki povezuje največje in najuglednejše maratone na svetu. Spregovoril je o sistemu sodelovanja na teh tekmovanjih, možnostih prijave ter različnih načinih, kako se tekači lahko udeležijo maratonov – od izpolnjevanja kvalifikacijskih časov in žrebanja do prijav prek turističnih in dobrodelnih organizacij.

Pavel Toplak je pripovedoval o svojih tekaških izkušnjah.

Osrednji del srečanja je bil namenjen osmim velikim maratonom, na katerih je Cugmas tudi sam tekel. S številnimi zanimivostmi, osebnimi doživetji in anekdotami je poslušalce popeljal po različnih mestih in državah. Njegova pripoved je mestoma spominjala na potopis, saj je poleg tekaških izkušenj približal tudi posebnosti posameznih maratonov in razpoloženje, ki spremlja te velike športne dogodke.

Za konec je še razkril, da namerava prihodnje leto odteči svoj zadnji maraton. Izbral je maraton v Šanghaju, ki bo 5. decembra. S tem bo sklenil pomembno poglavje svoje tekaške poti, zaznamovane z vztrajnostjo, številnimi pretečenimi kilometri in nepozabnimi doživetji.

Dogodka so se udeležili tudi ljubitelji teka iz Monoštra.

Kot pravi tekač Cugmas, pri maratonu ni bližnjic in popustov. Pot do cilja zahteva čas in vztrajnost, vsak pretečeni kilometer pa je rezultat truda in odločnosti. Prav to sporočilo je bilo tudi ena osrednjih misli prijetnega srečanja na slovenskem generalnem konzulatu v Monoštru.

FRIDIN POHOD

UREDNIŠTVO

Ob 30. obletnici smrti pisateljice in publicistke Fride Kovač Fichtmüller (1908–1996) sta Evangeličanska cerkvena občina Gornji Slaveči in Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja pripravila zanimiv in dobro obiskan kulturni dogodek na Gornjih Slavečih – odprtje razstave o Fridi Kovač Fichtmüller, recital odlomkov iz njenih del ter pohod.

Razstavo so odprli v cerkvi, kjer so obiskovalce najprej nagovorili gostiteljica, duhovnica Simona Prosič, predsednik SDPPP Štefan Kardoš in pravnuk Fride Kovač Fichtmüller Gregor Kovač. Odprtje, ki ga je pripravilo Slavistično društvo Prekmurja, Prlekije in Porabja, avtor pa je bil Franci Just, so z recitalom popestrili člani

Recital članov Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja

SDPPP Maja Hajdinjak, Zdenka Jelenovec, Katarina Balažic in Štefan Kardoš.

Udeleženci dogodka so po odprtju krenili na pohod proti Lenarčičevemu ali Frčkovemu mlinu, kjer jih je pričakal in nagovoril župan Občine Kuzma Jožef Škalič. Pripovedoval je o zgodovini mlina in obiskovalce povedel v notranjost objekta, kjer so si lahko ogledali lepo ohranjeno tehnično dediščino. Pri mlinu so se potem vkrcali na turistični vlakec Oli in se odpeljali do osnovne šole Kuzma, kjer so malicali in si ogledali predstavitev ukrepanja gasilcev v določenih požarno nevarnih razmerah. Od tam so se opravili navkreber proti Cilini iži, tradicionalni kmečki hiši, kjer obiskovalci lahko dobijo vpogled v skromno življenje goričkega kmečkega človeka nekoč. Pot od Ciline iže je pohodnike vodila nazaj do evangeličanske cerkve na Gornjih Slavečih, kjer so se obiskovalci dogodka družili ob kavi

Udeleženci pohoda pri Cilini iži, tradicionalni kmečki hiši, kjer so lahko dobili vpogled v skromno življenje goričkega kmečkega človeka nekoč.

in pecivu ter se spominjali fararove žene Fride Kovač Fichtmüller. Poleg dragocenega obujanja spomina nanjo bo dogodek vsem ostal v spominu po izredni gostoljubnost Evangeličanske cerkvene občine Gornji Slaveči in zelo prijetnem razpoloženju.

...

Frida Kovač Fichtmüller se je rodila 8. decembra 1908 v Leobnu v Avstriji. Njena mati je bila Prekmurka, oče Avstrijec. Šolala se je Avstriji, med leti od 1914 do 1918 pa tudi v Ljubljani, saj je bil tam oče zaposlen kot inženir. Leta 1927 se je poročila s Karlom Kovačem, evangeličanskih duhovnikom na Gornjih Slavečih, in tam bivala neprekinjeno 51 let. Vzljubila je domovino in ljudstvo matere ter aktivno delovala v tem okolju na številnih področjih. Po moževi upokojitvi sta se preselila v Maribor, kjer je tudi umrla.

»Fridino delo na Gornjih Slavečih je bilo zelo razvejeno in ob možu duhovniku je tvorila »drugi steber« tamkajšnje evangeličanske verske skupnosti. Poleg tega, da je bila nekaj časa kantorka, se je zelo dejavno vključevala v versko-vzgojno delo z mladimi in pripravljala z njimi verske igre ter priložnostne dramatizacije svetopisemskih zgodb. Močno si je prizadevala za dvig razgledanosti in družbene samozavesti žensk ter v ta namen ustanovila Evangeličansko žensko društvo Gornji Slaveči. To je bilo v takrat še močno patriarhalnem vaško-kmečkem okolju pomembno dejanje za uveljavitev »ženskega glasu« v cerkveni in tudi širši družbeni skupnosti. Med drugim je društvo zbralo takratnih 28.000 dinarjev (danes glede na povprečne plače pribl. 32.000 evrov) za poslikavo gornjeslaveške cerkve. O pomembnejših dogodkih v gornjeslaveški evangeličanski skupnosti je tudi poročala v evangeličanskih publikacijah. Njeno delo je seglo tudi prek meja verske skupnosti. Predvsem po drugi svetovni vojni se je dejavno vključila v družbenopolitično življenje in sodelovala npr. pri ponovni vzpostavitvi Rdečega križa, pri izobraževalnih tečajih za mlade ter bila članica več društev in organizacij.« (Franci Just, odlomek iz razstavnega gradiva)

Frida Kovač Fichtmüller je bila plodna pesnica in pisateljica, poleg neleposlovnih besedil za nemške, slovenske in madžarske časopise je pisala predvsem leposlovje, in sicer pesmi ter dramska in prozna besedila (poleg kratke proze tudi daljše pripovedi in romane).

»Pripovedni prostor v zgodbah Fride Kovač tvorita redkeje urbani mestni in najpogosteje ruralni vaško-kmečki svet. V obeh primerih sta miselno gibalo pripovednega dogajanja krščanski svetovni nazor in etos, ob tem pa je izrazita še socialna komponenta. Pisateljica izpostavlja družbene in socialne razlike ter iz njih izvirajoče osebne stiske protagonistov.

Turistični vlakec Oli je odpeljal obiskovalce dogodka do osnovne šole Kuzma.

Z empatijo slika ljudi, ki jih je življenje pahnilo na družbeni rob, vživlja se v njihov položaj in čutenje ter išče razloge za njihovo ravnanje, ki jih zavračajoče okolje ne želi videti in priznati.« (Franci Just, odlomek iz razstavnega gradiva)

OD SLOVENIJE ...

Volivci zavrnili novelo zakona o parlamentarni preiskavi

Volivci so na referendumu zavrnili novelo zakona o parlamentarni preiskavi. Na posvetovalnih referendumih so večinsko podprli pogojevanje socialne pomoči z družbenokoristnim delom in ukinitev volilne pravice državljanov tretjih držav na lokalnih volitvah. Pri ukinitvi prispevka za RTV pa po zadnjih še neuradnih izidih rahlo prevladujejo nasprotniki ukinitve. Na volišča je prišlo nekaj več kot 54 odstotkov volilnih upravičencev. Proti noveli zakona o parlamentarni preiskavi je po delnih neuradnih izidih glasovalo 51,13 odstotka volivcev, dosežen pa je bil tudi zavrnitveni kvorum. Pogojevanje socialne pomoči z družbenokoristnim delom je podprlo 60,67 odstotka volivcev, ukinitev volilne pravice državljanov tretjih držav na lokalnih volitvah pa 55,37 odstotka. Pri referendumu o prispevku za RTV je po zadnjih podatkih državne volilne komisije 50,04 odstotka volivcev glasovalo proti ukinitvi, za pa 49,96 odstotka. Izidi pa še niso dokončni, poleg tega si vladna in opozicijska stran rezultate različno razlagata.

Zaposleni v šolstvu s peticijo nasprotujejo napovedani reformi šolstva

Zaposleni v vzgoji in izobraževanju prek Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (Sviz) podpisujejo peticijo proti odpuščanju, prekinitvi plačne reforme in izključitvi sindikata iz sodelovanja pri reformi šolstva. Hkrati prek organizacije Amnesty International Slovenija zbirajo podpise pod javni poziv k strokovni, vključujoči in transparentni pripravi sprememb šolskega sistema. Sviz opozarja na poslabševanje položaja zaposlenih, zmanjšanje števila njihovih predstavnikov v svetih zavodov in načrtovano zmanjšanje mase plač v javnem sektorju za približno pet odstotkov, čeprav bi jim morali po podpisanem plačnem dogovoru zaposlenim še dvakrat zvišati plače. Sviz od vlade pričakuje zagotovilo, da bo dogovor spoštovala, skrbi pa ga tudi možnost povečanja tedenske učne obveznosti.

STAU PRAUŠKAROV V SOMBOTELI

MARIJA KOZAR

Gospaud dr. Andrej Lažeta so vsikšoga ejkstra blagoslovili z relikvijo svetoga Martina.

Desetoga oktaubra so plebanoš dr. Andrej Lažeta v Somboteu pripelali stau prauškarov iz prekmurske Bogojine in Martjanec. Zrankma od pau devete do devete vöre so v cerkvi svetoga Martina molili raužni venec. V devetoj vöri so meli sveto mešo, pri šteroj je spejvo cerkveni pevski zbor iz Bogojine pa vsi vörnicke tö, na štiri glase. Po meši so plebanoš vsikšoga blagoslovili z relikvijov (ereklye) svetoga Martina. Tomi so bili najbole radi vörnicke iz Martjanec, vej je pa patronuš njine cerkve tö sveti Martin.

Po meši so prauškare pozdravili domanji plebanoš Imre Bodorkós, šteri so bili pet lejt plebanoš v Monoštri. Malo so se navčili našo rejč tö, tak ka so slovenski pozdravlali prauškare iz Slovenije. Pauleg cerkve v dominkanskom klauštri je razstava o svetom Martini. Na 17 panonaj so prauškarge leko spoznali Martinovo življenje v nekdešnjoj Savarii, zgodovino cerkve in vse drügo, za ka se Somboteu leko zavali, ka se je 316. leta tü naraudo Martin.

V staroj kapejli so nauvo mešo slüžili püšpek Smej 1944. leta. Tü so molili in spejvali k Mariji prauškarge iz Prekmurja.

Prauškarge so od cerkve svetoga Martina pejški šli do püšpekove cerkve. Tak so si leko poglednili stare iže na Glavnom trgi Sombotela in drüge spomenike. V püšpekovoj cerkvi so plebanoš dr. Andrej Lažeta goršteli en par rejči iz dnevnika (napló) püšpeka dr. Jožefa Smeja. Gospaud Smej so se naraudili 1922. leta v Bogojini pa tam so bili 2020. leta pokopani tö. V Somboteli so bili posvečeni v dühovnika 8. decembra 1944. Zavolo bojne nej v cerkvi, liki v kapejli v püšpekovoj palači. Nauvo mešo pa so slüžili v staroj kapejli semenišča (papnevelde). V tajoj zidini je eške püšpekova knjižnica (könyvtár) s starimi knigami, pa katoličanjski dijaški dom.

Gospaud Smej so dojspisali, ka so 7. decembra 1944 valas poslali svojim starišom, ka de zavolo bojne prva posvečüvanje. Stariške so v petek zrankma, 8. decembra 1944 gorstaupili na cug v Murskoj Soboti. Zavolo bombarderanja po pauti so se samo na véčer mogli pripelati v Somboteu. Tak so stariške posvečüvanje predpodnevom dojzamidili. Večer pri nauvoj meši pa so že bili. Mati so cejli den bili na tešče, ka bi radi šli k prečiščavanji na nauvoj meši svojoga siná.

Prauškarge so si poglednili püšpekovo palačo in kapejlo, v šteroj so gospauda Smeja posvečüvali. Po tistim pa staro kapejlo, gde so nauvo mešo slüžili. V kapejli so molili k Blajženoj Devici Mariji in zospejvali edno Marijino pesem. Nazaj k cerkvi svetoga Martina je vsikši ejkstra üšo, ka so si eške malo sami tö poglednili Glavni trg, spili kakši kafej. V štrtoj vöri so meli lauretanske litanije, pri šteraj so pá vsi, s cerkvenim zborom in plebanošom vred, preveč lejpo spejvali.

Vsikdar sem rada, če pridejo k nam prauškarge iz Slovenije. Sploj pa če iz Prekmurja, s šterimi se leko pogučavam po naše. Juliuša smo sombotelski Slovenci bili v Bogojini. Gospaud plebanoš dr. Andrej Lažeta so nas pozdravili in blagoslovili. Mi smo pa je pozvali na prauško v Somboteu.

KDOR IMA CVETLICE RAD / STO MA RAUŽE RAD

ZAHVALA NA GROBOVIH

BESEDILO OLGA VARGA

FOTO: OLGA VARGA IN SVETOVNI SPLET

Preden se je končalo poletje, sem imela v zalogi že od nekdaj kar nekaj raznovrstnega suhega materiala za jesensko de-

Grob je v celoti zasajen s pokrovnimi rastlinami in borom.

koracijo. To delo sem tudi poklicno vzljubila, tako da mi je bilo del življenja. Poseben izziv mi je bila
zasaditev grobov. Po cvetočih barvitih enoletnicah na grobovih se jeseni ti obnovijo s trpežnim rastlinjem. Velikokrat se zgodi, da uvožene rastline iz dežel z milejšim podnebjem izgubijo okrasno vrednost in v hladnejših pre-

Šopek iz suhih vrtnic, rmana, plodov ambrovca, hortenzije in statice

delih propadejo. Izbor rastlin je obsežen. Pred nakupom je pametno preveriti velikost grede, saj lahko le tako kupimo pravo število sadik.

Če želimo, da nam živobarvni cvetovi polepšajo grob, jih moramo posaditi skupaj z drugimi rastlinami, ki jih bomo izbrali za jesensko-zimsko ureditev grobov.

Minimalistična aranžirana krogla

Pri nakupu pokrovnih okrasnih rastlin kupimo tudi nižje spomladi cvetoče čebulnice. Pri čebulnicah je treba upoštevati zlato pravilo: globina saditve naj bo dva- do trikratna višina čebulice.
Z rastlinami lahko oblikujemo tudi različne nasade. V jesenskem času lahko dodamo manjše ciklame, ki jih po prvi pozebi zamenjamo s smrekovimi vejicami.
Če se odločimo za aranžma, ki bo grob krasil tudi pozimi, lahko ustvarjamo sami. Osnovo aranžmaja napravimo iz mahu, ki ga z žico pritrdimo na trdno podlago, lahko je kvadratna ali okrogla. Nato na podlago pritrdimo storže različnih dreves, skrivenčene veje ter šopek rese in bršljana z malo cvetličarske gobe.
Ob klasičnih zasaditvah lahko razmišljamo tudi o novostih, kot so gaulterija, vedno zeleni grmiček s košato rastjo, z belo rožnatimi cvetovi in rožnatimi plodovi. Rastlina raste na sončnem rastišču in potrebuje zmerno zalivanje, kar pa ob jesenskem vremenu v naših krajih ni težko.
Če imamo senčen grob, moramo upoštevati, da rastline, ki potrebujejo sonce, ne morejo uspevati v senci. Tako v senčnih predelih ne sadimo sukulentnih rastlin, kot so netreski, sedumi in druge tolstolistnice.
Pokojnim se lahko poklonimo tudi s cvetočo dekoracijo. Uporabimo lahko kakršno koli cvetje z domačih vrtov, če nam to vremenske razmere dovoljujejo, in ga kombiniramo z različnimi materiali iz narave (bršljan, storži, mah, veje, plodovi itn ...

Morda niste vedeli ...

Pri izdelavi nagrobnih aranžmajev lahko uporabimo klasične in preverjene oblike, kot so okrogla, trikotna ali podolgovata. Še bolje pa je, da obliko aranžmaja prilagajamo obliki groba.

... DO MADŽARSKE

EU za Madžarsko sprostila 4,2 milijarde evrov

Prejšnji torek se je uradno končal postopek pogojevanja proti Madžarski, zato je bilo sproščenih 4,2 milijarde evrov evropskih sredstev. Poleg tega sta spet na voljo program Erasmus+ in program Horizont.
Pogojni postopek, ki ga v vsakdanjem jeziku pogosto omenjajo kot mehanizem vladavine prava, pomeni, da EU lahko začasno ustavi izplačilo kohezijskih sredstev državi članici, če obstajajo pomisleki glede vladavine prava in/ali tveganje korupcije pri uporabi teh sredstev. V času Orbánove vlade je Svet Evropske unije že decembra 2022 na pobudo komisije odločil, da se zamrzne 55 odstotkov kohezijskih sredstev, namenjenih Madžarski. Da bi lahko sprostili te vire, je država morala izpolniti različne ukrepe proti korupciji in zagotoviti pregledno uporabo evropskih sredstev. »Trenutna odločitev dokazuje, da je mogoče z resnimi reformami ter krepitvijo pravne države in preglednosti znova pridobiti izgubljene evropske priložnosti. Madžarska mladina ne sme plačevati cene političnih odločitev. Erasmus+ ni privilegij, temveč pravica, priložnost za učenje«, je povedal Viktor Weisz, evropski poslanec stranke Tisza.

Agentske datoteke bodo objavljene kasneje, kot je bilo načrtovano

Parlament je v izjemnem postopku obravnaval in sprejel spremembi zakona o popolnem razkritju tajnih dejavnosti prejšnjega režima in o Zgodovinskem arhivu državnih varnostnih služb, po kateri bodo datoteke agentov javno dostopne 4. novembra namesto 20. oktobra. Predstavnik stranke Tisza je poudaril: »Javnost dokumentov je dolg elite ob spremembi sistema. To bi dolgovali žrtvam, pa tudi nam, takratnim otrokom in mladim ter kasnejšim generacijam.« Po mnenju poslanca Fidesza je resnični razlog morda to, da je vlada v zadnjem trenutku spoznala tisto, na kar je opozicija že prej opozarjala: boji se dejanskih posledic razkritja.

OTOK LJUBEZNI V IŽAKOVCIH

BÜJRAŠI SO KROTILI MURO, DA NE BI POPLAVLJALA

JOŽE GABOR

V krajih ob Muri so se ljudje ob kmetovanju ukvarjali z različnimi dejavnostmi, da so lahko preživeli. Tako so bili v Ižakovcih znani po tem, da so se krajani organizirano borili z Muro, da ni poplavljala. Te ljudi so imenovali büjraši. (Büjr v knjižni slovenščini pomeni jez, büjranje pa utrjevanje in urejanje rečnih bregov ter regulacijo struge reke.) Danes v spomin na preteklost, ko je reka Mura ljudem veliko dajala, ob poplavah pa tudi veliko jemala, vsako leto na Otoku ljubezni v Ižakovcih organizirajo Büjraške dneve. Na tej večdnevni prireditvi predstavijo ljudske običaje in obrti ter kulturno dediščino kraja in okolice.

Otok ljubezni naj bi dobil ime po tem, ker so se na njem dobivali mladi, zaljubljeni pari. Tudi beltinska grajska gospoda se je v vročih poletnih mesecih hodila hladit v Muro. Po legendi naj bi beltinska grofica Marija Zichy, ki je bivala v gradu sredi beltinskega parka, na tem otoku našla svojo veliko ljubezen. Legenda pripoveduje o ljubezni med bogato grofico in revnim mlinarjem, ki se je nesrečno končala.

V brežni hiši je Büjraški muzej, ki priča o delu büjrašev.

So pa domačini iz Ižakovcev in Občina Beltinci poskrbeli, da turistična točka iz leta v leto ponuja več zanimivega in tako pritegne tudi vse več ljudi vseh generacij. Takih, ki se v tišini sprehodijo v prelepi obmurski pokrajini ob šumenju Mure, pa tudi takih, ki si zaželijo druženja in zabave. Lepoto in neokrnjenost narave so spretno združili s sodobnimi turističnimi tokovi. Obiskovalci si lahko ogledajo plavajoči mlin na Muri, se popeljejo z brodom čez reko, si ogledajo büjraški muzej, v katerem so shranjeni predmeti iz zgodovine büjraštva, pa tudi druge muzejske zbirke. Do otoka, ki ga je ustvarila Mura, lahko pridejo čez most zaljubljencev, ki je postavljen čez Murin rokav oziroma staro Muro. Reka je bila namreč regulirana, ostale pa so še struge nekdanje Mure, po katerih teče manjša količina vode.

Nekoč je bilo na Muri veliko rečnih mlinov, kot je ta v Ižakovcih.

Ob reki in v okolici vodi veliko zanimivih poti.

Ob rečnem bregu vodijo poti med avtohtonimi drevesi in drugimi rastlinami, ki so značilna za močvirnato pokrajino ob Muri. Za napovedane skupine gostov organizirajo tudi ponudbo prekmurskih jedi, kot sta bograč in bujta repa. Ob večerih pa zakurijo ogenj in na žerjavici pečejo »pajani« kruh, ki ga popečenega namažejo z zaseko in česnom. Društva ob Muri organizirajo krajše ali daljše spuste po njej, pogosto z začetkom, koncem ali postankom na Otoku ljubezni. Večdnevno prireditev Büjraški dnevi organizirajo že več kot trideset let v avgustu, z njo pa ohranjajo ljudske običaje in obrti ter tradicionalno kulturo. Pri prikazih dela büjrašev prikažejo orodje, ki so ga pri büjranju reke uporabljali nekdanji büjraši in si ga obiskovalci lahko ogledajo tudi v muzejski zbirki o tem opravilu. Vaščani prikažejo, kako je nekoč to delo potekalo. Dolge snope vej so najprej povezali med seboj, spustili ob breg

Na vhodni most na otok so vključili simbole ljubezni.

reke, mednje navozili kamenje in vse skupaj utrdili s koli. Delo je opravljalo okrog osem ljudi. S tem opravilom so zavarovali bregove. Med delom pa so tudi večkrat nalovili ribe in si jih spekli.

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

MIKI ROŠ

V našom šetanji od inda v gnešnji čas smo že večkrat leko vidli, kak kakša glavaška držina neje samo eno krajino za svojo mejla. S tom je nej samo eden grad njigvi biu. Na Slovenskom so se vnauge takše držine ali žlate najšle. Nisterne so že tam v srejgnjom veki velke krajine spod sebe mele. Gda pa v nauvi vek po leti 1500 nut poglednemo, ena velka žlata se nam pokaže.

Držina Attems

Ta stara žlata eške gnesden živé. Zaprav, lidge iz 1000 lejt staroga korenja, na Nenškom pa v Austriji gnesden svoj daum majo. Kak že telkokrat povejdano, vse

Od staroga grada Attimis je samo tau ostanolo. Leko pa povejmo, ka že v tisti časaj so vküper s Slovenci Attemsi živeli. Ranč kaulak Čedada (Cividale del Friuli) med Slovenci pa Talani tak zvano etnično granico najdemo.

se nin začne. Dokumenti nam od toga pripovejdajo, ka od Attemsov leta 1025 oprvin leko neka tapreštemo. Više varaša

Grad Podčetrtek z vnaugo zemle je drugo velko verstvo, stero je pod Attemse spadnolo.

Čedad je inda grad stau.
Attemsi so skauzi lejta vse bole naprej valaun bili. Kak se tomi povej, velki faktor v politiki tisoga časa so gratali. Mi od tej njihovi potaj po dvauraj velki glavašov nemo pripovejdali. Za vse tau bi nam kuste knjige trbelo. Leto 1605 Attemsi se vse bole po slovenski krajinaj začnejo šetati. Toga leta Herman Attems kraj Vipavski križ ali tüdi Sveti križ za sebe dobi. Od grada pripovejdamo pa krajine kaulak njega. Zatoga volo se toj držinskoj liniji Attemsov Svetokriška pravi.
Kak bi Vipavski križ samo štart za vse vek-

Ves Vipavski križ se vcejlak grada drži, v sterom je inda Herman Attems vertivo. Na fotografiji se lepau vidi, kak so indasvejta kaulak vesi viske stejne stale. Törki so tüdi v toj krajini na pauti do maurdja na velke bisneli.

Grad Vurberk

šo pa vekšo verstvo Attemsov biu. Depa maudro so tau delali. Nej dugo trbelo skrak Vipavskoga križa leta 1634 klaušter

Grad Brežice so ranč Attemsi v baročni stil »nut zravnali«.

dajo postaviti. Attemsi pomalek v Graci svoje ime za vse vekše delajo. Od tam prste tadale po slovenski krajinaj stegavajo. Grof Ignacij Marija Attems (1652-1732) v tejm je prejgen biu.
Zvün toga, ka so v politki bili aktivni, so nisterni iz držine Attems tüdi viske cerkvene funkcije daubili. Bili so püšpeki pa kakši je zmejs tüdi nadškof ali velki püšpek biu. Od nji verstvo pa vse vekše pa vekše gračüvalo.
Tau so nisterni gradi, stere so od držine Attems bili ali pa na nauvo so je prejk naprajli.
Držina Attems pa je najraj v svojom gradi v Slovenski Bistrici živela. Malo ovak povejdano, tam so svoj daum meli. Tam ji je tüdi druga svetovna bojna zaodila pa tam so se njenoga konca včakali.
Grad Slovenska Bistrica je tüdi svedok velke tragedije biu. Ferdinand Marija 3. grof Attems pa njegva žena Vanda sta na sprtolejt leta 1945 nauvi oblasti v roke prišla. Na dvej leti trdoga dela sta bila osojeniva, ka med bojnov sta Nencom pomagala. Depa, vse se je ovak zgodilo.
Včasin po nauvom leti 1946 so oba vö iz vauze odpelali, ranč tak se je z sinom Hansom zgodilo. Po dugi lejtaj so vözgla-

Dvorec Štatenberg je med lejti 1720-1740 grof Ignacij Marija Attems dau zozidati. Tau se je po tom zgodilo, gda so stari grad Štatenberg več nej za letno rezidenco mogli meti.

sili, ka 2. januara toga leta so vsi trge na črno bujti bili. Rehabilitacije so se mrvi Attemsi po dugi lejtaj včakali. Vse, ka so meli, je nacionalizejrano bilau. Zidine vsej gradov pa dvorcov nam od držine pa od njene tragedije pripovejdajo. Zavolo velke norosti v nejpoznani grobaj svojo paut so zgotovili.

IŽNA IMENA PRIPOVEDAVAJO

Verica pa Ritkarovci so lejko ponosni, ka so vsa ižna imena vesi zapisana pa so napravli table z imenami. Znabiti so nindrik nej tak dobro zapisana ta imena med Mörov pa Rabov kak eti na Verici pa Ritkarovcaj. Drüštvo vesi je junija pa oktobra organizejralo pohod, na šterom so obiskovalci lejko poslüšali predstavitev o ižni imenaj.

AKOŠ ANTON DONČEC

FOTO: BERNARDA ROPOŠ

Že je osem lejt minaulo, kda je glasilo Arhivskoga drüštva Slovenije Arhivi objavilo razpravo o ižni imenaj na Verici pa Ritkarovcaj v Porabji. Znabiti tau je najbole popuna razprava v temi. Dosta jih je že pisalo razprave ali kratke zapiske o ižni imenaj v Porabji pa Prekmörji, liki največ tej ma falingo, ka samo zapiše stoječe rame, porüšeni pa nej ali pa samo naštejejo imena ramov, dapa ne napišejo, gé so.

Čegli razprava o verički pa ritkarovski ižni imenaj tüdi ma menšo falingo, kà so samo sledkar zvejdli, ka so bili ešče štirdje rami na Verici (Répika, Djabini, Djamini, Vučtjini), štirdje pa v Ritkarovcaj (Malenjini, Števani, Štejftjini, Piks), šteri so nej bili zapisani. Med pozablenimi veričkimi ramami so bili ništerni že fejst davnik porüšeni, zatok so nej prišli včasik na pamet lidam. Najbole je Ilona Gašpar Laczó (Spaugnji Žöjlini) pomagala vküp ziskati stara imena. Una bi vejdla povedati, gé so bile iže v Andovcaj, kà njena držina je fejst povezana s tistov vesjov. Njena čí, mlajša Ilonka (po možej Goda) je bila inda žipanojca v Andovcaj, žive pa v iži, štera se zove Vučtjini.

Razprava o verički pa ritkaroski ižni imenaj je navdüšila Drüštvo za ves Verica-Ritkarovci. Zatok so dali napraviti pa vözažgati lejpe ilojčne table s temi imenami. Štera iža ešče stogi, na tisto so gordjali tablo. Ranč tak majo table porüšene iže. Té so zdaj vödjane pri Iži s krüšnov pečjauv na Verici.

Vleti pa geseni je Drüštvo za Verico pa Ritkarovce organizejralo dva pohoda z naslovom Zgovorna ižna imena (Beszédes háznevek). Zatok, kà je bilau mujs pokazati dosta ramov pa krajov, gé so bile inda iže, je trbelo dvakrat meti pohod po vesi.

13. junija je biu prvi pohod, té so šli kaulek po Verici: od törma do doline, gé je granica Ritkarovec (Sakalovski potok). Pridrüžili so se k pohodi domanji pa tisti tüdi, šteri so se samo naselili na Verico pa v Ritkarovce, dapa itak jih zanima zgodovina prelejpoga kraja, ranč tak slovenstvo. Udeleženci so lejko zvejdli, ka majo ali so pa meli šegau indrik tüdi dati ime ižam. Ta šega je bila nej samo v Evropi, liki jo majo itak v Zgornjom Egipti (južni kraj Egipta, blüzi Sudana). Evropejci pa so odnesli svojo šegau v Meriko pa Australijo. V Australiji so dali večkrat takša imena ižam, štera so zvirala od australski staroselcov (őslakosok).

Pogausta falinga razprav, štere se spravlajo z ižnimi imenami, ka jih analizejrajo li samo skauzi dialektologijo, liki nej samo s tem načinom trbej tau delati. Mujs je pregledati zgodovinske dokumente, kà so včasik inda zapisali ižna imena, kak v feudalnom urbari z 1767. Tau pa lejko nam pomaga raztomačiti pomejn ništerni imen. Drügo pa je tau, ka so bile indasvejta takše držine pri nas pa seposedik v Prekmörji, štere so izginile (preminaule) pa je nej austo njigvi priimek, liki je lejko očuvan samo v takši ižni imenaj. Bila je iža ne Verici, štera se je zvala Ždjercini. Urbar

13. junija je biu prvi pohod z naslovom Zgovorna ižna imena, kà bi pokazali dosta ramov pa krajov, gé so bile inda iže.

iz leta 1767 omejni ižno ime Gercz, zednin je biu slovenski priimek Žgerc (Zsgercz, Sgercz), šteri je biu fejst pogausti v Gornji Slavečaj, gnes pa ga nindrik nega. Glas /g/ se lejko spremeni v /dj/ v našoj porabsko-goričkoj rejči, tau lejko raztomačimo z raziskavami dialektologije. Majo na Verici ižno ime Pajčini. V urbari pišejo o iži, štera se zove Papics. V začetki 18. stoletja je biu na Verici priimek Papič, gnes pa ga najdemo samo v Soboti pa njenoj okolici. Tü ne moremo najti odgovora ranč s pomoučjauv dialektologije nej, ka kak lejko grato s Papiča Pajčin. Dapa za zgodovinopisce v starom veki (ókor) je bilau tüdi značilno (jellemző), ka so večkrat zamejšali kraje pa imena. Etak lejko mislimo, ka so lidje scajtoma pozabili, ka je biu indasvejta Papič na Verici. Ižno ime pa je ostalo, samo so ga nej dobro gučali: nej Papičini, liki Pajčini.

Udeleženci pohoda so lejko spoznali zanimive, včasik pretreslive (döbbenetes) zgodbe z veričke zgodovine, kak borbo s partizanami pri Borovnjatjini pa so poglednili indašnjo rojstno ižo porabske pisatelce Irene Barber (Sabatini).

10. oktobra so meli drügi pohod v Ritkarovcaj, šteri se je začno pri slovenskoj granici, gé so šli doj po Vindišovom brgej. O Ritkarovcaj, kà se zovejo vogrski Ritkaháza, dosta lidi tak misli ešče gnesden, ka tü rejdko stogijo iže, zatok ima ves takšo ime. Liki udeležencom pohoda je bilau raztomačeno, ka se je zvala ves prvin Ritkarócz pa lejko najdemo ime Ritkorovecz, Raktarócz tüdi. Nauvo vogrsko ime so vözmislili samo 1895, ka bi ves »pomadžarili«,

Drügi pohod so meli 10. oktobra. Čegli je dež üšo, itak je prišlo dosta lidi.

liki je ime Ritkarócz/Ritkarovci gratalo vejndrik z nemške rejči Richter (birauv). Eti je bilau inda več ramov pa več lidi, iže pa so nej stale redko. Indasvejta so bili Ritkarovci takšifele »szeres település« kak v Őrségi.

Čegli je 10. oktobra dež üšo, itak je prišlo dosta lidi, ranč tak s sausednji Števanovec. Na tom pohodi so tüdi lejko zvejdli udeleženci, kelko ramov je bilau inda v Ritkarovcaj. Eti tüdi najdemo takšo ime, štero čuva spomin indašnje držine: Goslarni (iže več nega) so gratali iz priimka Goslar (Goszlár). Na stari priimek spominjajo ešče Filpini, kà je bila na Siniki v 18. stoletji držina Filip ali Filop.

Ništerni ram ma svojo zgodbo, štero je bilau grozlivo, dapa zanimivo poslüšati. Biu je ram v Ritkarovcaj Ejvicini, gé je žena bujla svojoga moža, té pa ga je razkomadila (feldarabol), tejlo je nutri vrgla v greznico (pöcegödör), drüge okončine (testrész) pa je tá zakopala na dvauri. Liki so žandari odkrili, ka je delala žena, štera je bila obsojena na dosmrtni zapor, od kec se je za štirdesetimi lejtami rejšila. Pravijo, ka so dugo cajta rauže rasle nad tistim mestom, gé je biu mauž zakopani.

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	MAJHEN DIRKALNI AVTOMOBIL, KART	OBROČ ZA VKLEPANJE	STRIŽENJE	VRTENJE TELOVADCA NA ROKAH OKROG DROGA	USNJEN IZDELEK ZA ZAŠČITO NOG	KEMIJSKI ELEMENT (Se)	STAVBNO KRILO
					GOSTOTA						8	
					VINOTOK							
					ŠESTI NAJVEČJI JADRANSKI OTOK				10			
					VZDEVEK BALONARJA ŠORNA				DOLGO OBDOBJE, ERA			9
					PRELOM, FRAKTURA				OKTOBER			
POMOČ: FORTUNA JOLA MIRJE TOČ	DIVJI VOZNIK	NAŠA ČELINA	ZELO MOČAN MATERIAL	ZLATA RODOŠEK / OROSLAV CAF	6		OBLEKA / EVROPSKA DENARNA ENOTA, EVRO					
VELIK IZREZ PRI ŽENSKI OBLEKI								IVAN LOTRIČ / OSTANKI RIMSKEGA ZIDU			MERILNIK VODNE GLOBINE	OPEČENI KRUHEK
ITALIJAN. ZNAMKA INDUSTRIJSKIH VOZIL	4					PAMETNOST / BOLEČI IZPUŠČAJI V USTIH	1					
ŠPAGA, KONOPEC				TELEVIZIJEC GALUNIČ / TROPSKA PAPIGA	7					OZZY OSBOURNE / REKA MED HRVAŠKO IN BOSNO		
LAHKA JADRNICA					USODA, SREČA / ALAN TURING			2				
STROJ, NAPRAVA							IGRALEC IN TV VODITELJ ŽNIDARŠIČ			5		
VZHODNOAZIJSKA BORILNA VEŠČINA				3			NAŠ IGRALEC (PRIMOŽ)					

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	4	7	8	9	4	10	3	8

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu TV Slovenija 1 v četrtek, 29. oktobra, ob 14.30. Ponovitev magazina bo na TV Slovenija 2 v ponedeljek, 2. novembra, ob 18.00.

<u>Kratka vsebina:</u>

- Obisk ministrov v Porabju
- »Ko zorijo jabolka« za malčke
- Razstava o Alojzu Dravcu
- Plesna delavnica v Sakalovcih

https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
https://tvspored.delo.si/

SUDOKU

3	1	9		4	5			
8		2		1		9		
	6			3	9	1	4	8
		3			8	2	9	
9		8	4	7	1	6		5
	5	6	3			8		
2	9	1	7	5			8	
		7		8		5		1
			1	2		3	7	9

VSILJIVEC

V TROŠČAH BLAGOSLOVILI PRENOVLJENO CERKEV

UREDNIŠTVO

15. oktobra je v Troščah pri Monoštru potekala slovesna maša ob blagoslovitvi prenovljene cerkve.
Cerkev vseh svetih v Troščah ni le čudovita arhitekturna dediščina, temveč tudi eden najstarejših in najbolj oprijemljivih stebrov vere.

Dela so se začela že leta 2023, v času župnikovanja Imreja Bodorkósa, ko so izvedli sanacijo in izolacijo zidov, obnovili električno napeljavo ter posodobili ozvočenje. Gradbena dela je nadaljeval sedanji monoštrski župnik Péter Déri. Letos so zamenjali talno oblogo v cerkvi, prepleskali klopi ter dokončali zunanje in notranje pleskanje cerkve. Obnovili so oltarje, izdelali pa so tudi povsem nov oltar, obrnjen proti vernikom. Oprema v prezbiteriju je izdelana iz orehovega drevesa, ki raste na župnijskem dvorišču.

Popolne prenove sta bila deležna tudi oprema zakristije in spovednica. Izdelali so novo vitražno okno, na katerem sta upodobljena pater Pij in József Mindszenty. Očistili in uglasili so tudi orgle.
Prenovljeno cerkev je blagoslovil sombotelski škof János Székely.

Porabje
TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

IZHAJA VSAK ČETRTEK

ZALOŽNIK
Zveza Slovencev na Madžarskem

ZA ZALOŽNIKA
Andrea Kovács

GLAVNA IN ODGOVORNA UREDNICA
Nikoletta Vajda-Nagy

NASLOV ZALOŽNIKA IN UREDNIŠTVA
H-9970 Monošter/Szentgotthárd,
Gardonyijeva ul. 1

T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

TISK
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d,
9000 Murska Sobota, Slovenija

ČASOPIS PODPIRAJO
Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

ŠTEVILKA BANČNEGA RAČUNA
HU75 11747068 20019127 00000000
SWIFT koda: OTPVHUHB

IZ NAŠE KÜNJE:

REJZANCI Z BUČKAMI PA PIŠČANCOM

SIMONA RITUPER

Gnes sam po dugom cajti pripravlala saft za rejzance, šteri je biu pred lejti v naši službi pravi hit. Celau tak velki hit, ka smo si te saft za malico küjali v naši mali čajni künji. Vsi smo se stisnili notri pa čakali, ka je zadišalo po česneki pa friškoj petruži. Na té saft sam zadnja lejta malo pozabila, ker je naš očka nej meu gli preveč rad bučk (tikvi). Ali te keden mi je sodelavka napisala, ka ga je po dugom cajti pa li pripravila, pa sam pravla, ka je cajt, ka po njem zadiši tüdi pri nas.

Za saft te nücali:
- 400 g piščančeve prsovine
- 3 srejdnje velke bučke
- 5 strokov česneka
- 50 g naribanoga sira za špagete
- 500 ml smetane za küjati
- 1 zelenjavno župino kocko
- 2 žlici na draubno naseckane friške petruše
- 400 g rejzancov
- oli
- sau po potrebi

Če nemate radi prsovine (mellhús), lejko zemete kakšno drügo mesau ali pa fajn popečete na falate narezano dobro šunko pa jo na kraji potrausite gor po rejzancaj. Saft pa je super dober tüdi brez mesa.
Priprava:
Mesau narejžite na male kocke, ga na hitro popečite, te pa odstranite iz posaude.
V isto maščobo date bučke, štere z lupino vrejd narejžete na male kocke ali trakce. Bučke zdinstate, ka gratajo mejke, prauti konci dodate česnek, poper pa kocko. Gda so bučke gotove, cuj siplemo mesau.
Na vse vküper gor vlijete smetano, dodate sir in počakate, ka saft zavre. Na konci date cuj šče petružo, pistite, ka saft še parkrat zabrbučka, pa je gotov.
Saft püstite, ka za pau vöre počivle, ka se žmaji med sebov povežejo, pa ga te po potrebi še malo segrejte. Postrezite s testeninami, štere mate najrajši – makaraune, rejzance ali pa špagete.
Mi smo cuj geli zeleno šalato s friškim tikvinim olijom, za sladico pa smo si privauščili čokoladni pa vanilijov puding z malinovcom pa friško stepeno sladko smetano.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!